

derne, faar man Bevis for ved at læse hele Referatet af de Taler, som de nævnte to Herrer og flere andre af Deltagerne holdt ved denne Lejlighed. At Uvillien mod Andelsforetagender i de faldne Udtalelser har været stærk, ja, saa stærk, at det er faldet flere ansete Mænd blandt Deltagerne for Brystet, fremgaar af følgende Citater, som jeg skal tillade mig at fremdrage. Konsul Kaalund fra Kolding udtalte: „Den Vejledning, de Herrer have givet os, kan være meget belærende, men naar vi ville slutte Behandlingen af dette Spørgsmaal med en Vedtagelse af Handelsmødet, maa vi koncentrere os om disse bestemte Punkter og endelig ikke vedtage en Resolution, som forlanger, at vi ville have noget at gøre med Brugsforeningernes Betalingsvilkaar, Regnskabsførelse, Regnskabsaflægelse og Soliditet, thi det er Ting, der ikke vedkomme Handelsstanden.“ Efter at Konsul Kaalund havde udtalt sig saaledes, forlangte Gehejmeetsraad Bramsen, det ærede og ansete 1ste Medlem for 2den Kreds, Ordet og udtalte følgende: „Jeg kan ikke nægte, at naar Spørgsmaalet, saaledes som Indlederen“ — Schovelin — „vendte det, bliver dette, om vi skulde begære en Lovgivning for kooperative Selskaber og særlig for Brugsforeninger, kan det ikke faa andet Udseende, end at Handelsstanden ønsker en *Beskyttelse* overfor Forbrugsforeningerne, og dertil mener jeg ikke, der er nogen Grund — lad mig tilføje: saa meget mindre, som vi jo netop Gang paa Gang have hørt i Dag, hvor overlegen Handelsstanden er overfor Forbrugsforeningerne, og hvor langt sikrere det er for Publikum at henvende sig til de handlende end til Forbrugsforeningerne. Det er oplyst, at der er ca. 1,200 Forbrugsforeninger med flere Hundrede Tusinde Medlemmer her i Landet. Nu synes det mig, at naar de virkelig ere saa uheldige for Medlemmerne, og det solidariske Ansvar er af saa stor Betydning, som det er skildret, maa dette vise sig. Man kan jo ogsaa sige, at der foreligger Udtalelser derom, endogsaa fra de vedkommende selv, som vi have hørt her i Dag, men saa skulde jo efter min Mening Resultatet blive, at der fra denne Virksomhed, der er saa stor og udbredt, som den er, fremkommer en Anmodning til Regeringen om, at den, for at afværge de af Virksomhedens Udøvere selv fremhævede Ulemper, vil tilvejebringe en Lovgivning for denne Virksomhed“. Dette udtalte det ærede 1ste Medlem for 2den Kreds, og endelig sluttede — saa skal

jeg ikke citere flere — forhenværende Retsformand Madvig sig til denne Betragtning ved at sige: „Da jeg af Dagsordenen saa, at der skulde forhandles om „Brugsforeningerne og Regulering af deres Virksomhed gennem Selskabslovgivning (en Aktie-, Andels- og Foreningslov)“, saa antog jeg, at der vilde gøre sig — lad mig være dristig nok til at sige — et noget videre Syn gældende end det, denne Diskussion har indeholdt.“

Jeg kan give det ærede 1ste Medlem for 2den Kreds Medhold i, at det naturligste vilde være, naar Andelsforeningerne følte, at der burde lovgives om dem, fordi der var Trang dertil, at man da overlod til dem selv at fremkomme med Krav derom. Da var den rette Aarsag til Stede. Men et saadant Krav fra rette Vedkommende er ikke fremsat, og derfor er Aarsagen til Lovforslagets Fremkomst ikke ganske beføjet. Man ser jo det Sær-syn, at Udvalget, der var nedsat af Handelsministeren med den Opgave at udarbejde Udkast til en Aktielov, griber ind paa Indenrigsministerens Omraade og laver Udkast til en Andelsforeningslov. I Bemærkningerne til Udkastet har Udvalget skrevet, at det maa erkendes, at der ikke er nogen særlig Grund til Ængstelse overfor Andelsforeningerne, fordi der faktisk ikke raader saa meget usundt og daarligt indenfor disse Foreninger som indenfor Aktieselskabsverdenen. Men naar nu dette er Tilfældet, synes jeg, at Forslaget i større Grad, end Tilfældet er, skulde være præget af de to Repræsentanter for Andelsforeningernes Grundanskuelse, nemlig „Sikring mod, at illegitime Aktieselskaber skulle opstaa under Navn af Andelsselskaber, og de virkelige Andelsforeningers Anseelse derved skades“.

Det er nu omtrent 50 Aar siden, den første Andelsforening, saaledes som vi nukende disse, stiftedes af Præsten Sonne i Thisted. Gennem de mange svundne Aar er Andelsbevægelsen som overalt paa Kloden, hvor der er Kultur, gaaet frem med mægtige Skridt. Uden at ville fortabe mig i den hele Mængde af Beviser derfor, vil jeg kun nævne, at de danske Andelsmejerier have 86 pCt. af de Ejendomme, hvor der er Kohold, som Medlemmer af disse Andelsforeninger, og at af Landets samlede Mælkemængde, 3,700 Mill. Pd., ere de 2,600 Mill. Pd. i 1909 bearbejdede paa danske Andelsmejerier, og at Medlemmerne i dette Aar 1900 have faaet 227 Mill. Kr. hjem for den leverede Mælk.